

Barnrättsboxen - Manual till verktyg för ungas delaktighet

Tillsammans med ungdomar och socialsekreterare har Maskrosbarn tagit fram ett flertal verktyg som syftar till att öka ungas delaktighet. När vi tog fram verktygen utgick vi ifrån de problem och svårigheter som ungdomar beskrev att de kunde ha i kontakten med socialtjänsten. Detta kunde vara allt ifrån svårigheten att våga berätta om sina problem för socialtjänsten till att de upplevde att de inte fick tillräckligt med information.

Vi arbetade sedan tillsammans med ungdomar och socialsekreterare för att komma på kreativa lösningsförslag som skulle hjälpa socialsekreterare att få ungdomar att känna sig delaktiga. Verktygen som du kan ladda ner här på hemsidan är en del av resultatet av detta arbete och som vi hoppas ska kunna vara ett hjälpmedel i ditt arbete.

I det här dokumentet beskriver vi och ger förslag på hur du kan använda verktygen.

I barnrättsboxen hittar du en cirkel med titeln ”Verktyg för ungas delaktighet” denna ger en överblick av verktygen och är indelade i olika faser av kontakten med socialtjänsten. Dessa faser är när de olika verktygen rekommenderas att användas, men känner du att du vill använda dem på ett annat sätt är det helt upp till dig. Denna manual är indelad utifrån de olika faserna som beskrivs i cirkeln.

Innan första mötet

Välkomstbrev

Detta välkomstbrev är en inspiration som kan ersätta eller komplettera den kallelse som ofta skickas ut till föräldrar, informationen som finns i brevet är sånt som unga önskar få inför sitt möte. Brevet skickas med fördel direkt till ungdomen och kan såklart anpassas utifrån de krav som finns i kommunen. Välkomstbrevet kommer att kunna laddas ned som ett word-dokument från vår hemsida och där era kommunspecifika uppgifter kan läggas till.

Instagramkontot

För att sprida kunskap kring socialtjänsten och få ett ansikte på dem som arbetar där är en idé från unga att skapa ett instagramkonto för socialtjänsten i kommunen. Detta konto kan fyllas med information om rättigheter, slå hål på myter, presentationer av de som arbetar på socialtjänsten, bilder på hur det ser ut hos er eller annan bra information. Detta kan vara ett mer lättillgängligt sätt att sprida information till unga än via t ex en hemsida. För att undvika inkomna handlingar eller kommentarer rekommenderas det att stänga av meddelandefunktionen och funktionen att kommentera inlägg.

Mina rättigheter - Plansch

Plansch med information till unga inför deras möte och kontakt på socialtjänsten, sätt upp i väntrum eller annan lämplig plats. Det finns plats på planschen att sätt fast en bunt post-it lappar där ungdomar sedan kan ta en lapp och skriva ned sin fråga innan mötet. Det viktigaste är inte att ungdomar ger er många frågor på post-it lappar, utan att sända ut signaler att det är helt okej att fråga er om saker man inte förstår eller vill ha reda på. Skriva ut dem i färg i A3-format.

Första mötet

Mina rättigheter - flyer

Liknande planschen men att ge till ungdomen vid ett första möte. Ibland kan det vara svårt för unga att ta in information när de är på socialtjänsten, då kan det vara skönt att få med sig information hem också. Eftersom dessa ges en per ungdom behöver ni skriva ut fler, ni kan skriva ut dem i a4-format då kommer ni att få två flyers per sida som ni sedan klipper.

SOC-box

Soc-boxen används med fördel i början av en kontakt. Verkyget innefattar en låda och ett dokument med olika ord/påståenden som unga har lyft som viktiga i kontakt med socialtjänsten. Du kan använda Soc-boxen och beskriva för ungdomen att du vill veta hur du kan göra den här kontakten så bra som möjligt och vad ungdomen önskar av dig.

Ta fram orden och be ungdomen välja de ord som känns viktiga för hen, lägg sedan ner dessa i boxen eller anteckna. Ge även ungdomen möjlighet att skriva andra ord/påståenden om de vill. Ställ följdfrågor, t ex ”du har valt respekt, vad betyder det för dig? Hur ska jag göra för att du ska känna dig respekterad?”. Detta behöver inte ta mycket tid men kan hjälpa och underlätta i kontakten då du redan från början har inkluderat ungdomen. Du kan använda soc-boxen och de tillhörande orden flera gånger med olika ungdomar så länge du själv antecknar och kommer ihåg vilka ord varje ungdom valde.

Ta en fin låda, skriv eller sätt klistermärksbokstäver på den som bildar ordet Soc-box. Skriv ut de tillhörande orden/påståendena och lägg i boxen.

Frågekortlek - Vanliga frågor om soc

Ungdomar har många frågor och funderingar kring socialtjänsten, men under ett möte kan det vara svårt att formulera sina frågor eller ens veta vad de kan fråga om. I denna kortlek finns 18 stycken vanliga frågor från ungdomar som varit i kontakt med socialtjänsten. Du kan använda kortleken genom att lägga ut frågorna framför dig och ungdomen och säga ”det här är vanliga frågor som ungdomar som kommer till oss på socialtjänsten brukar ha, är det någon av dessa som du vill ställa till mig?”. Då behöver ungdomen bara peka på en fråga för att få den besvarad och får också veta att det är okej att ställa frågor, andra ungdomar har också undrat detta.

Skriva ut korten från ett tjockare papper som du sedan klipper, och om möjligt laminera korten.

Utredningsprocess

Utredningskartan

Utredningskartan är ett försök till en visualisering av vägar genom socialtjänsten som en ungdom kan ha. Många ungdomar beskriver för oss att de inte har tillräcklig information om hur det går till och vilka steg som kan tas när man är i kontakt med socialtjänsten.

Du kan använda denna för att gå igenom vart någonstans ungdomen är just nu i processen och vad som kommer att hända framöver. Utredningskartan visar de mest vanligt förekommande kontakterna och insatserna som många kommuner har, här får ni kanske anpassa och lägga till/ta bort information när ni pratar om kartan efter era lokala förutsättningar.

Utredningskartan som ligger i barnrättsboxen är laminerad, denna kan ni spara på kontoret. Om ni vill ha fler skriver ni ut dem från vår hemsida. Om ni vill kan ni ge ungdomarna ni möter varsitt ex som de får med sig hem.

Skrivs ut i färg i ett A3-format om möjligt, men A4-format funkar också.

Röda tråden

Barn och ungas egen problembeskrivning kan ibland tappas bort på vägen under kontakten med socialtjänsten. Den röda tråden är ett verktyg som hjälper dig att visa för ungdomen att dennes röst och upplevelse är viktig för er under utredningsprocessen eller planerandet för en insats. Om det är möjligt, återkom till den röda tråden om ni har flera möten med en ungdom.

Under rubriken barnets beskrivning av problemet är det viktigt att det är just barnets egen beskrivning och inte föräldrarnas eller annan vuxen. Gör denna tillsammans med ungdomen i ett enskilt möte. Under rubriken mål och uppföljning prata om vilka mål ungdomen skulle vilja ha vid en eventuell insats och hur ni ska följa upp detta på bästa sätt, är det genom skattningar, frågor eller ett samtal på socialtjänsten? För rubriken ”Det här ska stödet innehålla” se förklaringen av Behovsmenyn nedan.

Behovsmenyn

Detta verktyg syftar till att användas för att ungdomen ska få fundera kring och hjälp att uttrycka sina behov. Likt en meny så får ungdomar själv kryssa i de behov som de upplever att de har. Denna kan göras i samband med den Röda tråden eller helt separat, om den används med den röda tråden kan du anteckna de behov ungdomen har i rutan ”Det här ska stödet innehålla”. Ställ följdfrågor och undersök, även om det är ett behov som inte känns som något socialtjänsten kan hjälpa till med kan det finnas en underliggande orsak som socialtjänsten faktiskt skulle kunna hjälpa till med. Om det är svårt att göra denna i mötet kan ungdomen också få den hemskickad inför möte eller få med sig efter mötet för att lämna tillbaka nästa gång ni ses.

Både Röda tråden och Behovsmenyn är verktyg som inte går att återanvända utan används en per ungdom, du kan skriva ut fler i färg i A4-format.

Termometern

Termometern är ett verktyg för att öppet kunna prata om det som ni på socialtjänsten vet om ungdomens situation som oroar er, men också de omständigheter som ni tänker skulle kunna vara ett skydd för ungdomen och göra er mindre oroliga.

Du kan använda Termometern genom att placera ut vart på skalan du anser att ungdomen befinner sig utifrån den information som finns idag och förklara varför. Ungdomen får sen själv placera ut sig vart den anser sig vara. Om du har placerat ungdomen lägre än den själv kan det finnas saker som ungdomen ännu inte vågat berätta för dig, detta kan vara en öppning för att prata om detta.

Detta verktyg kan återanvändas skriv ut på ett tjockare papper i A4-format och om möjligt lamineras.

Uppföljning och kontakt under pågående insats

Hur är det?

Detta är ett verktyg för uppföljning av ungdomens upplevelse av sitt mående och sin situation, vilken form av stöd ungdomen har beviljats har egentligen ingen betydelse utan detta verktyg kan användas både vid uppföljning av kontaktperson, familjehem eller familjebehandling.

Orden är framtagna av ungdomar, ni kan tillsammans välja ut vilka ord ni ska prata om och som känns relevanta för just denna ungdom. Ungdomen får sedan placera ut t ex "hemma" på en skala och fundera hur det har varit sen sist, mycket bättre, mycket sämre eller samma.

Ett tips är att sätta upp skalan på en vägg och orden som ungdomen väljer att placera i skalan tejpas upp under skalan på väggen, så att det blir tydligare för er båda. Skalan är alltså en jämförelse hur det var för ungdomen sedan hen sist träffade socialtjänsten. Därefter så är det såklart viktigt att ställa följdfrågor då en del av orden är ganska övergripande. Kom ihåg hur ungdomen placerade ut korten sist och hur det var då, bara för att ungdomen t ex placerar ut ett kort på "samma" betyder det inte att det är bra utan det kanske inte alls var bra sist och nu är det fortfarande inte bra.

Verktyget innefattar en kortlek med behov och ett dokument med en skala. Du behöver inte skriva ut en per ungdom utan kan använda samma flera gånger. Skriv ut kortleken på tjockare papper och klipp ut. Dokumentet med skalan skrivs med fördel ut i färg i A3.

Min självskattning

Min självskattning utgår från de fyra olika områdena inom BBIC och ger ungdomen en möjlighet att bygga sin egen självskattning. Att tillsammans välja frågeområden som ni kan följa upp hjälper ungdomen att känna sig involverad och delaktig i sin egen utveckling. Ni väljer frågor utifrån exempelfrågorna i dokumentet och klistrar in dessa i word-dokumentet, ungdomen kan sedan genomföra denna självskattning vid varje uppföljning. Ni och ungdomen kan självklart omformulera frågorna, eller välja helt egna frågor.

Eftersom varje ungdom får bygga sin egen självskattning behöver ni sitta tillsammans vid en dator/platta och sedan skriva ut denna. Spara dokumentet som en mall så att du vet vilken självskattning som tillhör vilken ungdom och lätt kan skriva ut en ny tills nästa uppföljning.

Min kontakt med socialtjänsten

Det här är ett verktyg som kan användas för att utvärdera en kontakt eller en process. Det skulle kunna vara när en ungdomen flyttas över mellan enheter eller när en insats eller kontakt har avslutats. Ni avgör tillsammans när det passar bäst. Denna utvärdering kommer både ge dig som socialsekreterare viktig kunskap kring vad du/socialtjänsten kan göra bättre i framtiden men också ge ungdomen möjlighet att reflektera kring sin egen resa.

Utvärderingen görs som en tidslinje och ni väljer själva om ni vill börja redan innan ni hade ert första möte t ex "blev kallad på möte på socialtjänsten", ni skriver då in detta som en aktivitet. En annan aktivitet innan, skulle kunna vara att ungdomen fick reda på att en orosanmälan hade gjorts.

Ni fortsätter sedan tillsammans att skriva in aktiviteter så som första mötet på socialtjänsten, utredningssamtal, möte med föräldrar, möte med skola, beslut om insats osv. Det kan vara bra att hjälpa ungdomen då det ofta kan ha känts lite rörigt och de olika delarna inte varit helt tydliga för ungdomen. Under "Vad funkade bra" respektive "Vad funkade inte?" får ungdomen berätta eller skriva vad under kontakten som har upplevts som bra och inte bra kopplat till de olika aktiviteterna.

Ungdomen får också pricka in hur det kändes under de olika delarna, den prickade linjen är någonstans mittemellan bra och dåligt. När ni är klara med detta drar ni ett streck mellan varje punkt och kommer då få en graf över hela kontakten.

Under punkten feedback får ungdomen skriva feedback till socialtjänsten, finns det något som ungdomen skulle vilja att ni gjorde annorlunda nästa gång, eller har ungdomen något tips till er inför kontakt med andra ungdomar? Sätt upp dokumentet på väggen och använd er av post-it lappar och pennor i olika färger.

Dokumentet skrivs med fördel ut i ett så stort format som är möjligt på er skrivare, A3 eller större. Ni behöver ett dokument för varje ungdom.